

Fakitermelők országos versenye

Dr. SZÁSZ TIBOR

Az Országos Erdészeti Egyesület ezévi vándorgyűlése új színfolttal gazdaggott. Programján szerepelt a fakitermelők országos versenye. 1968-tól az OEE a MEDOSZ-szal a versenyek közös gazdája lett. Mérlegelve azt, hogy a verseny elérte-e a két társadalmi szerv által meghatározott célt, határozott igennel kell válaszolnunk, mert a fakitermelők országos versenyének a döntője egyrészt országos méretű tapasztalatcsere lett, amelyen a legjobb szakmunkások tudásának az összevetése alapján bemutatásra kerültek a fakitermelés legfontosabb munkaműveleteiben kialakult élenjáró munkafogások és munkamódszerek, másrészt a verseny valójában a szakmunkások, az erdészek, a technikusok és a mérnökök társadalmi fórumává vált. Ez a társadalmi fórum alkalmat teremtett arra, hogy legjobb szakmunkásainkat a szakközönség és az ország közvéleménye előtt erkölcsi és anyagi elismerésben részesítsük. Végül, de nem utolsósorban, alkalmat teremtett a verseny arra is, hogy a sajtón, a rádión, a televízión keresztül a közvélemény figyelmét ráirányítsuk az erdészetre, szakmunkásaink ipari jellegűvé vált tevékenységére.

A fakitermelők versenyét több évtized óta számos más országban is megrendezik. Évente jelennek meg beszámolók a kanadai, spanyol, német, svéd, finn, osztrák, jugoszláv, csehszlovák, lengyel szaklapokban a versenyekről. E versenyek külföldi jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a róluk készült filmeket a mozikban és a televízióban a magyar közönség is gyakran láthatja. Újabban általánosságban megnyilvánuló jelenség az, hogy a versenyek átlélik egy-egy ország határát és többnyire a szomszédos országok is kölcsönösen részt vesznek egymás versenyein. Így tudomásunk van arról, hogy az NSZK-ban svédek, osztrákok és franciák is rajthoz álltak. Az NDK-ban lengyelek, csehek, Jugoszláviában pedig a hazaiakon kívül franciák, németek, magyarok is versenyeztek. Magyarországon most másodízben üdvözölhattunk Jugoszláviából érkezett versenyzőket. Megfigyelőként még részt vett NDK és vietnámi delegátus is. Nemzetközileg megnyilvánuló óhaj az, hogy célszerű lenne olyan országok közötti szervezetet létrehozni, amelyik meghatározott időközökben gondoskodnék a nemzetközi versenyek előkészítéséről, a versenyszámok és az értékelési szabályzat kidolgozásáról, a díjak kibocsátásáról, a meghívók szétküldéséről és a versenyek lebonyolításáról.

A nemzetközi versenyszabályzat kidolgozása révén megszűnnének azok az akadályok, amelyek jelenleg nehezítik a nemzetek közötti kapcsolatok elmélyült kiépítését ezen a területen is.

Jelenleg a nemzetközi versenyek szervezésének akadályai: a versenyek időpontjában fennálló rendszertelenség, a későn érkező meghívások és a versenyszámokban, valamint az értékelési rendszerekben uralkodó nagy különbözőségek. Az országok többségében egyének mérik össze tudásukat. Találkozhatunk azonban olyan versenyformákkal is, amelyekben munkacsapatok küzdenek egymással. Egyes országokban a versenyeket természetes körülmények között, magában a vágásban szervezik. Ez a forma az értékelésből nem küszöbölheti ki a szubjektív elemeket, a munkakörülmények különbözőségeinek a hatását, és nehezítik a nézők számára az áttekintést. Újabban uralkodóvá vált az a tendencia, hogy azonos körülményeket teremtő *versenypályákon* bonyolítsák le a versenyeket, ahol a nagy fokú, tartamos fizikai igénybevétel háttérbe szorul és főleg a szakismeret, a gyakorlat, a rátermétség és a sportszerűség domborodik ki.

Most, miután az 1968. évi országos versenyek lezajlottak, célszerűnek látszik „Az Erdő” hasábjain kissé behatóbban elemezni a hazánkban kialakult versenyformát. Remélhetőleg a közleménnyel mi is hozzájárulunk a nemzetközi szervezet létrehívásához és a nemzetközi versenyszabályzat kialakításához.

Ezúttal mellőzzük a helyezettnek ismertetését és a szerzett tapasztalatokból leszűrhető szakmai következtetéseket. Az olvasó ezekről az „Erdőgazdaság és Faipar” 1968. évi 10. számában megjelent közleményből tájékozódhat.

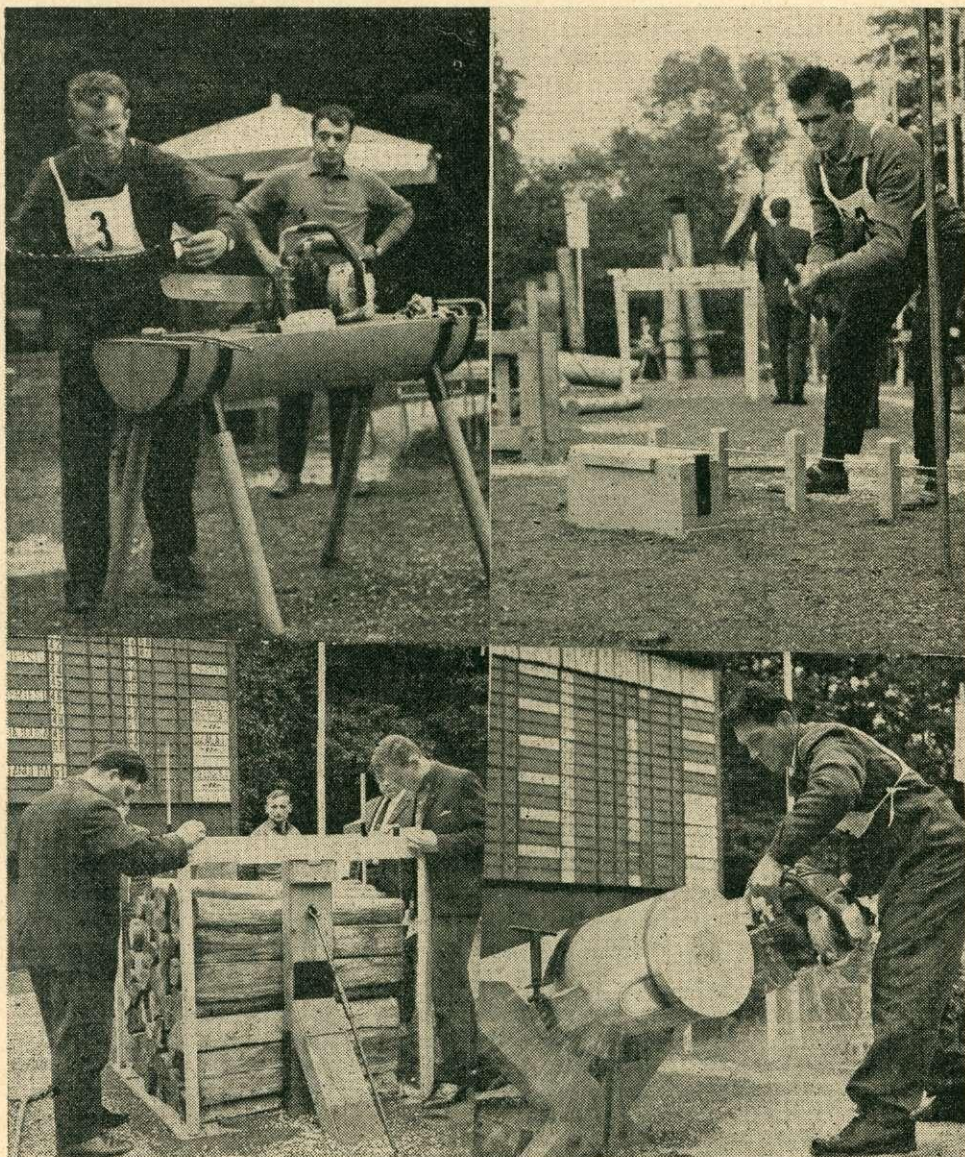
Hazánkban 1962-ben rendeztük meg első ízben a fakitermelők országos versenyét. Több más országhoz hasonlóan az első három versenyen mi is üzemi jellegű kitermelésben — munkacsoportokat versenyeztettünk egymással. Mind-egyik versenynek más-más célt szántunk. Az elsővel a motorfűrész munkacsoportok különböző viszonyok közötti optimális létszámának a termelékenységre és a gépkihasználásra gyakorolt hatását kívántuk bizonyítani. A feladat ezúttal a döntéstől a tömेलletti készletezésig terjedt. A második versenyen már felső, a harmadikon közbelső rakodón készletezett állapotig kellett minden műveletet végrehajtani. Ezekben a teljesítményeken kívül a gazdaságossági szempontokat is bírálat tárgyává tettük. E versenyforma értékes szakmai jelentősége mellett hazánkban is számos fogyatékossgát hozott felszínre. Mi sem tudtuk teljesen objektív alapokra helyezni az értékelést, mert — a gondos területkiválasztás ellenére — az egyes vágáspáztákban jelentkező állomány és terep különbségek ezt lehetetlenné tették. A versenyzők a jó helyezés érdekében huzamosan olyan nagy fizikai megerőltetésbe hajszolták magukat, hogy az rontotta az elért eredmények realitását. Ezenkívül a túlzott intenzitású munkában gyakran teremtettek balesetveszélyt. Az elért eredményre nagy mértékben hatott a műszaki vezetők szervező készsége is, tehát e versenyek nemcsak a munkásoknak, hanem a szervezőknek is versenyévé váltak.

Fenti okok miatt mi is kénytelenek voltunk szakítani ezzel a versenyformával és most már másodízben, az egyes szakmunkásoknak a fakitermelés egyes műveleteiben szerzett készségét tettük bírálat tárgyává. A bíraskodás objektivitása érdekében minden versenyző részére — kiépített versenypályán — *azonos feltételeket* teremtettünk. Pl. a döntési, a darabolási, a motorfűrész szerelési versenyszámban minden versenyző ugyanazzal a — műszakilag folyamatosan ellenőrzött — motorfűrészszel dolgozott. Valamennyi versenyző részére azonos vágásterületről származó és 35 cm átmérőjű hengeralakúra esztergályozott nedves bükkfát biztosítottunk. A fabefogó berendezések lehetővé tették minden vágáshoz a fának azonos rögzítését. A készletezésben is ugyanazokat a darabokat és ugyanazt a keretet alkalmaztuk. Az értékelés műszerekről egyértelműen leolvasható adatok alapján történt. A vezető- és pontozóbírák az Erdészeti Tudományos Intézet kutatóiból és az oktatási intézmények tanáraiból, tehát pártatlan erdészeti intézményekből kerültek kiválasztásra.

A jelenleg alkalmazott versenyformában egyaránt kifejezésre jutott a *szakmai és a sportszerű jelleg*. Mivel a feladatok a fakitermelés legfontosabb műveleteiből épültek fel, a versenyre való felkészülés időszaka az egész évi fakitermelési munka volt. És mivel a nevezést az országos versenyre legtöbb erdőgazdaságban helyi válogató mérkőzések előzték meg, a szakszerű és tökéletes munkára való törekvés szakmunkásaink jelentős hányadát áthatotta. A sportversenyekhez hasonló alkalmak és körülmények, a díszes, látványos környezet, a győzteseknek kijáró erkölcsi és anyagi elismerés növeli szakmunkásaink önbizalmát és csábítólag hat a fiatalság felé. Ez utóbbit különösen nagyra kell értékelnünk ebben a világszerte munkaerőutánpótlási nehézségekkel küzdő szakmában.

A versenyzők teljesítményének az értékelése és díjazása három változatban történt: az egyes versenyszámokban *egyéni eredmény* alapján, az összetett egyéni bajnokságban az egyes versenyszámokban szerzett pontok összegezésével, és végül a három főt indító erdőgazdaságok összetett *csapateredménye* alapján. Ez utóbbi a három versenyző által elért pontszámok összegezésével került meghatározásra. A díjak között vándorserlegek, arany, ezüst, bronz érmek, pénzjutalmak és oklevelek szerepeltek.

A verseny egy előkészítő és öt pontozott feladtból állt.

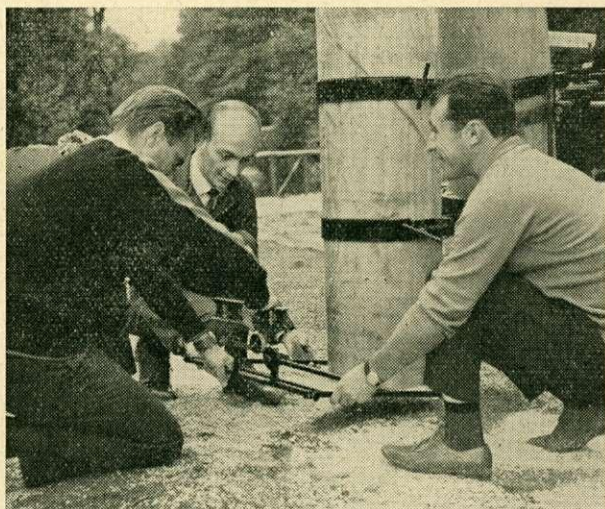

Az egyes versenyszámok

Az előkészítő versenyszám 1 db *gyalufogas motorfűrészlánc élesítése* volt. A versenyzők, az azonos módon életlenné tett láncokból, sorshúzás útján jutottak a sajátjukhoz. A fűrész versenyszámokban ezzel a láncsal kellett dolgozniok.

A *motorfűrész-szerelés* keretében láncserét kellett végrehajtani. Ez tartalmazta a motorfűrészben levő lánc eltávolítását, a vezetőlemez átfordítását, a saját lánc felhelyezését, megfeszítését, a csavarok meghúzását. Az értékelés alapja a munkára fordított idő volt. A munka minősége a döntési és a darabolási versenyszámban jutott kifejezésre.

A *döntési versenyszámban* két feladatot kellett megoldani. Állványhoz függőlegesen rögzített, 35 cm átmérőre esztergályozott bükk hengeres fából egyrészt hajkolással és döntővágással, másrészt szűrővágásból indított vágáshoz csatlakozó döntővágással kellett egy-egy korongot lefűrészelni ugyanazzal a motorfűrészszel, de a saját élesítésű láncsal.

Az irányítóhajk műszeres birálata

Az értékelés alapja a munkára fordított idő és a végrehajtás minősége volt. A minőségi követelményeket a hajkmélység és a hajknyílásmagasság nagysága, a hajkfenékvonalnak a döntési irányhoz és a vízszinteshez viszonyított szöge, a törési lépcső mérete, a döntővágás síkjának a magassága és vízszintessel bezárt szöge, a szűrés iránya és a két vágássík szintkülönbsége alkotta.

A *darabolási feladat* ugyancsak két részből állt. A vízszintessel 15°-os szöget bezáró tengelyű, ugyancsak 35 cm átmérőre esztergályozott és rögzített, bükk, hengeres fából kellett két korongot lefűrészelni. Az első felsővágással, a másodikat felsővágáshoz csatlakozó alsóvágással. A motorfűrész ezúttal is minden versenyzőnél azonos volt, míg a fűrészlánc a saját élesítésű.

Az értékelés alapja ugyancsak a munkára fordított idő és a végrehajtás minősége, vagyis a vágássíknak a fa hossz tengelyével bezárt szöge, valamint a felső és az alsó vágás síkja közötti eltérés volt.

A *célbavágás fejszével* feladat körében a versenyzőknek vízszintesen és függőlegesen elhelyezett céllapon 10—10 célkarikát kellett eltalálni. Az eredményt az átvágott körök értékszáma határozta meg.

A sarangolási munkában minden versenyzőnek ugyanazt az 1 úrm kergezett bükk papírfát kellett a két sarangkarót helyettesítő keretbe berakni. Az értékelés a berakás ideje és tömörsége alapján történt.

Az értékelésre kerülő öt feladat a versenynek öttusa jelleget kölcsönzött. Az előkészítő és az értékelt versenyszámokat úgy válogattuk össze, hogy az egyrész arányaiban is tükrözze a korszerű fakitermelő munkás tevékenységét, másrészt minél jobban megközelítse a hasonló elvek szerint felépített külföldi versenyek tartalmát.

A keletbükki állami erdők az üzemtervek tükrében

SZILAS GÉZA

A Keletbükki Állami Erdőgazdaság kezelésében levő 79 890 ha kiterjedésű állami erdőből a Bükk-hegységben és peremén elterülő, Bükkaranyos, Bükk-szentlászló, Bükk-szentkereszt, Kisgyőr, Kondó, Miskolc, Radostyán, Répáshuta, Parasznya, Sajóbábony, Sajókápolna és Varbó községek közigazgatási határához tartozó, kereken 23 430 ha összkiterjedésű régi állami erdőtömb mintegy két évszázada tervszerűen kezelt.

Az erdők első felmérését az 1776. évben *Kneidinger* mérnök végezte s az általa készített térkép már térszakozáson alapuló vágásszabályozást is tartalmaz és így üzemtervi kezdeményezésnek tekinthető. Eszerint folyt a gazdálkodás az 1870. évig, amikor az erdőszet az 1867. évi kataszteri felmérés alap-térképeinek felhasználásával részletes felmérést és üzemtervi felvételt végez, s elkészíti az akkor diósgyőri erdőhivatal első üzemtervét. — Majd az 1885. évi XXII. tv. rendelkezése szerint készített újabb kataszteri térképek és azok geodéziai alapanyaga felhasználásával az 1901. évben új felvétel, s ennek alapján újabb üzemterv készül az akkor már négy erdőgondnokság által kezelt erdőterületről, mely üzemtervek megújítása után, közvetlenül az első világháború előtt az akkori öt erdőgondnokság üzemtervei is elkészülnek.

Ezen üzemtervek munkarészei az 1930-as években még megvoltak az akkori erdőgazgatóság erdőrendezőségén s az 1937. évig végzett újabb erdőrendezési felvételekhez azok üzemi térképeit munkatérképül felhasználhattak.

Az 1930—37. években azután részletes felmérés és állományfelvétel alapján már a hét erdőhivatal kezelésében álló erdőterületekről az 1920. évi erdőrendezési utasítás szerint új üzemterveket készítettünk, amelyek még ma is fellelhetők.

Az 1953—58. években a 100/1952. évi erdőrendezési utasítás előírásainak megfelelő községhatáros üzemterveket készítettünk részletes felvétel alapján a szóbanforgó 23 430 ha területű állami erdőről.

Ezen erdőtömbnek a lillafüredi, parasznai és miskolci erdőszetek által kezelt, kereken 14 000 hektárnyi részről azután az 1966. és 67. évi felvételek alapján újabb üzemtervek készültek, míg a maradék mintegy 9430 ha-nyi részről még ma is az 1954—56. évi felvételű üzemtervek vannak érvényben. Ennek a területnek mintegy fele részén ez évben folyik az erdőrendezés.

Az 1. kimutatásban az 1930-as évek üzemterveiben tárgyalt korosztály- és fajafelosztást, a 2. kimutatásban pedig ez üzemtervek fahasználati és erdősítési előírásait hasonlítottam össze az 1954—56. és 1963—67. évi üzemtervek adataival.

Területi súlyozás alapján az 1930—37. évben készült üzemtervek átlagosan